

SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

PhDr. Jaroslava Dosedlová, Ph.D.
Psychologický ústav FF MU v Brně

Okruhy předmětu sociální psychologie pro psychology na FF MU

■ **Sociální psychologie I**

- Úvod do sociální psychologie
- Sociální poznávání (kognice), atribuční procesy
- Socializace
- Sebesystém, osobní a sociální identita

■ **Sociální psychologie II**

- Dynamika malých sociálních skupin, skupinový vliv
- Makrosociální jevy a procesy
- Komunikace
- Postoje, konformita a poslušnost vůči autoritě

Předmět sociální psychologie

- Základní psychologická disciplína, která se snaží najít obecné mechanismy poznávání, chování a prožívání, které jsou determinovány sociálním kontextem
- Předmětem je
  - 1. jedinec – jeho prožívání a chování ovlivňované i ovlivňující okolí
  - 2. interakce
  - 3. malá sociální skupina
  - 4. socializace a individuace osobnosti
  - 5. člověk v kontextu makrosociálních celků

Které tvrzení platí?

- Vrána k vráně sedá.
Protiklady se přitahují.
- Opakuj lež dost dlouho a lidé uvěří.
Pravda vítězí.
- Šaty dělají člověka.
Ze svinských štětín hedvábí neutkáš.
- Na učení není člověk nikdy starý.
Starého psa novým kouskům nenaučíš.

Historie sociální psychologie

1. Od vzniku do r. 1945

makrosociální linie

1910 – 1920 W.Wundt – Psychologie národů

1908 Mc Dougall – Introduction to Social Psychology

1908 Ross – Social Psychology

1921 Journal of Abnormal and Social Psychology

mikrosociální linie

1924 Social Psychology - Allport vymezil sociální psychologii jako experimentální vědu o chování člověka za různých sociálních podmínek

Rozvoj empirického výzkumu (postoje, konformita, vůdcovství, teorie sociálního učení)

Historie sociální psychologie

2. 1946 - 1975

Konec 50.let „zlaté období“ (Festinger, Heider, Goffman), rozšíření záběru

1965 Journal of Personality and Social Psychology

Krise sociální psychologie na konci 60. let

(laboratorní experimenty, teorie „středního doletu“, neefektivní „řízení“ společenského života)

východiska – 2 linie sociální psychologie

evropská (více makrosociální)

americká (mikrosociální)

- 1965 - 1966 Evropská asociace experimentální sociální psychologie (Tajfel, Israel, Moscovici)
- 1971 European Journal of Social Psychology

Historie sociální psychologie

3. od pol. 70. let 20.st. po současnost

Evropa:

hledání nové metodologie, zájem o přirozené jevy v jejich komplexnosti a složitosti (vztah osobnosti a společnosti, socializace, role, normy, sociální reprezentace, identita)

Amerika:

propracované a empiricky podložené dílčí teorie bez obecného teoretického rámce (atribuce, sociální facilitace, atraktivita, agrese, změna postojů, malé skupiny)

Aplikovaná sociální psychologie

Člověk a sociální instituce

- **makrosociální linie**
- témata: člověk a organizace, moc (politická psychologie), zákon (sociální normy, spravedlnost, psychologie práva), **média**, víra (ps. náboženství), příroda, **kultura**, škola, rodina, ekonomika

Člověk v sociálním kontextu

- **mikrosociální linie**
- témata: sociální psychologie emocí, zdraví, ps. osamělosti, závislosti, nezaměstnanosti, zvládání stresu – coping, **well-being, agresivita, afiliace, atraktivita, láska**

Člověk jako předmět sociálněpsychologického působení

- postupy a techniky, prostřednictvím kterých se snažíme navodit více méně stabilní změny na úrovni jednotlivce či skupiny
- témata: **sociálně psychologický výcvik**, skupinová psychoterapie, **skupinové řešení problémů**

Osnova předmětu pro slavisty jarní semestr 2011

- Vymezení předmětu sociální psychologie
- Sociální poznávání
- Interpersonální komunikace
- Asertivita
- Mezikulturní psychologie
- Osobní pohoda

Sociální poznávání

- Historické souvislosti (asocianistické a konstruktivistické přístupy)
- Zákonitosti procesu percepce
- Chyby při posuzování druhých lidí

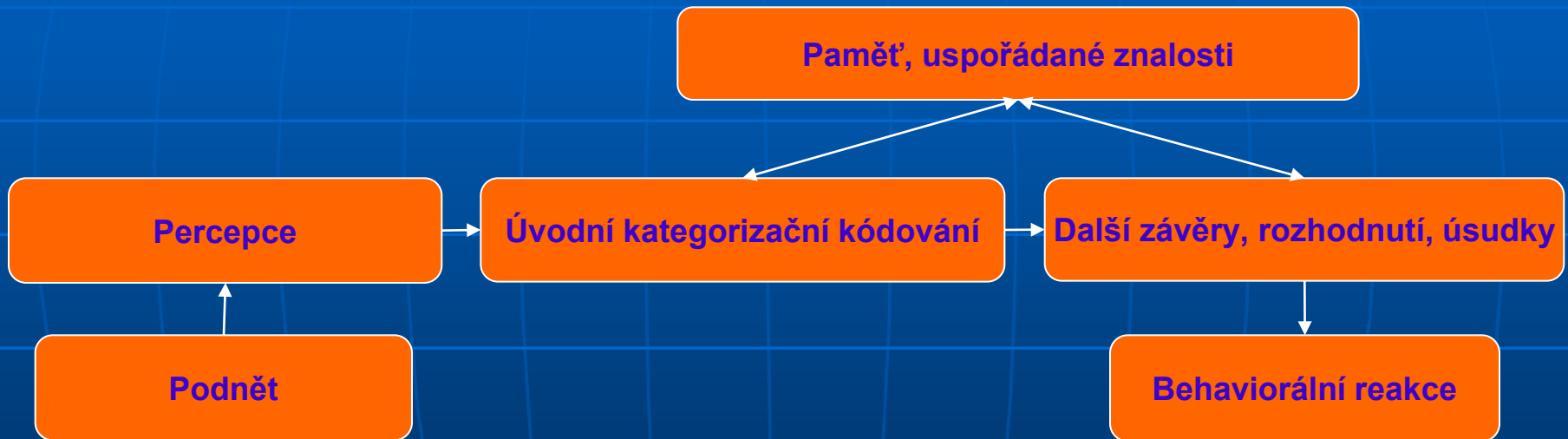
Skupinové práce

- Co to znamená vytvořit (si) první dojem (co nám to umožní) a jak dlouho tento proces trvá?
- Na základě čeho si o lidech vytváříme 1. dojem?
- Co jsou to kulturní stereotypy?
- Jakých jiných chyb se můžeme při posuzování lidí dopustit?
- Jakým dojmem byste měli působit při práci s lidmi v rámci cestovního ruchu a jak se připravit?

	Asocianistické modely	Konstruktivistické modely
Charakteristika	hypotet. kogn. jednotky (nody) spojené asociativními drahami	centrál. teoretické konstrukty jsou organizované celky
Historický zdroj	empirismus	racionalismus
Základ. otázka	Jak jsou vnímatelem kombinované elementy sociál. světa?	Jak vnímatel konstruuje představy o sociálním světě?
Role poznáv.	pasivní	aktivní
„Směr“ procesu	zdola - nahoru	shora - dolů
Způsob zpracování	analogie v práci počítače	aktivní mechanismy zpracování včetně motivačních a emoč. faktorů
Poznávací struktury	elementaristické, relat. neorganiz., kvalit. neměnné	holistické, integrované, kvalitativně proměnlivé
Poznávací procesy	Jednovýznamové (percepce, paměť operují nezávisle na aktivn. procesech myšlení)	aktivní, závislé na kontextu, nižší a vyšší pozn. procesy se prolínají
Důraz na	objekt poznání	subjekt poznání

Kognitivní stadia zpracování informací

Fiedler, K., Bless, H. (in Hewstone, M., Stroebe, W., 2006)

Zákonitosti procesu percepce

- Zákon selekce
- Efekt primárnosti

Solomon Asch

1. inteligentní, pracovitý, impulzivní, kritický, tvrdohlavý, závistivý
2. závistivý, tvrdohlavý, kritický, impulzivní, pracovitý, inteligentní

- Zákon interference

S. Asch (1946)

energický, jistý, hovorný, chladný, ironický, přesvědčivý

- Podvědomá hodnotící hlediska

Interpersonální percepce

■ **Vytváření prvního dojmu**

Spojité model procesu formování dojmu (Fiske, Neuberg, 1990)

- a) Počáteční kategorizace vnímané osoby
- b) Když je osoba aspoň trochu důležitá, získávání dalších informací
- c) Pokud je to možné, potvrdí se úvodní kategorizace
- d) Není-li to možné, nastupuje rekategorizace
- e) Je-li rekategorizace neúspěšná, percipient se rozhodne využít plně individualizovaný sběr dat
- f) Může se rozhodnout pokračovat při dalších setkáních, cyklus se může opakovat

Chyby při posuzování druhých

- Haló efekt
- Implicitní teorie osobnosti
- Efekt primarity
- Stereotypy, předsudky
- Projekce
- Chyba centrální tendence